

טבלאות סיכום לדיני השהיה וחזרה (טושי"ע סי' רנג, א-ב)

בס"ד

כללי

*כל מה שמדובר כאן הוא דווקא שהמקום שעליו/בו מניחים את הקדרה הוא יגרום לקדרה להגיע לחום של יד סולדת בו¹ אך כשלא כך הכל מותר (עי' ב"י עמ' נה ד"ה "ומי"ש ותנור" ועמ' סו ריש השורות הרחבות ועי' מג"א ט ומשנ"ב ס"ק כג, צב, צג)

שהיה

שיטת הרי"ף (וכן כתב בסתם בשו"ע סעיף א²)

תנור		כירה					
המקום	לסמוך לה ³					על גבה (וה"ה בתוכה – משנ"ב א, יח)	
חומר הבערה	קש וגבבא	גפת ועצים		קש וגבבא		גפת ועצים	
מצב הגחלים	לא משנה	גרוף וקטום	אינו גרוף וקטום	לא משנה	גרוף וקטום	אינו גרוף וקטום	לא משנה ⁵
קידרא חייתא ⁶	מותר (טור עמ' נה)	מותר (טור עמ' נה)	מותר (טור עמ' נה)	מותר (טור עמ' נה)	מותר (ק"ו מהמשבצת מתחת, וכן בגלל שזה כמו גוי"ק) ⁷	מותר (טור עמ' נב) וי"א אסור ⁸	מותר (ב"י עמ' נג ד"ה "ודע") ⁹
בשל קצת ואינו מבושל כל צרכו ¹⁰	מותר (טור עמ' נה)	מותר (טור עמ' נה)	מותר (טור עמ' נה)	מותר (טור עמ' נה)	מותר (טור עמ' נד)	אסור (טור עמ' נב) ¹¹	אסור (טור עמ' נה-נו)
מצטמק ויפה לו	מותר (טור עמ' נה)	מותר (טור עמ' נה)	מותר (טור עמ' נה)	מותר (טור עמ' נה)	מותר (טור עמ' נד)	אסור (טור עמ' נב)	אסור (טור עמ' נה-נו)
מצטמק ורע לו	מותר (טור עמ' נה)	מותר (טור עמ' נה)	מותר (טור עמ' נה)	מותר (טור עמ' נה)	מותר (טור עמ' נה)	מותר (טור עמ' נב)	מותר (ב"י עמ' נג ד"ה "ודע") ¹²

כופח אם חוסק בגפת ועצים דינו כתנור ואם בקש וגבבא דינו ככירה שהוסקה בגפת ועצים (טור עמ' נו)¹³

¹הכוונה שדווקא אם יעשה את הקדרה בחום כזה אבל אם לא יצליח אף שהוא עצמו חם כחום זה אין לאסור (עי' משנ"ב סז-סח)
²ועי' ספר הלכה שנונה עמ' טו בהערה שהביא שדעת הגר"א שמרן חזר בו בסי' רנד, וראה שער הציון רנד, כב שמביא את החולקים על הגר"א
³בעניין הסמיכה האם מותר גם לסמוך לאש עצמה או רק לכירה עי' ב"י עמ' סה ד"ה "כתבו התוספות"
⁴לגבי סמיכה עיין בגליון אליבא דהלכתא בגליון של סימן זה בעמ' עז בטבלה
⁵כן הוא דעת השו"ע אך במשנ"ב כב פסק שבקש וגבבא אם גרוף וקטום יש להקל
⁶או נתן בה חתיכה חיה – טור עמ' נד
⁷ועי' ביאור"ל דף כא: ד"ה "אלא כשהתחיל" שבהתבשל קצת ואינו כמאב"ד יש אומרים שאין מועיל גרופה וקטומה (וצ"ע האם גם בקש וגבבא הם מחמירים)
⁸ענין ב"י עמ' נג שורה 6- והלאה (ועי' ט"ז ג שהלכה למעשה אין התוס' סוברים כתירוץ הראשון, וראה ביד מלאכי כללי התוס' אות כד שדן בשאלה מה עיקר בתוס' האם ת"י א או ב)
⁹ועי' ב"י עמ' נו שורה 4 והלאה
¹⁰יש לציין שההגדרה של המצב כאן היא מהרגע שהוא מתחיל להתבשל אפילו קצת (עי' ט"ז ס"ק א)
¹¹והב"ח אות ה ד"ה "וכתב הב"י" מתיר אם לא הגיע למאב"ד
¹²ועי' ב"י עמ' נו שורה 4 והלאה ושם בהגהות והערות אות לא ובגליון אליבא דהלכתא בגליון של סימן זה בעמ' עז הערה תירץ את הקושיה של ההגהה הזו
¹³וראה שם בב"י בשורה רחבה 1 שחולק עליו ואומר שבכופח שהוסק ע"י קש וגבבא הוא כמו כירה שהוסקה בקש וגבבא ועי' ט"ז ו שמצדד כדעת הטור

טבלאות סיכום לדיני השהיה וחזרה (טושי"ע סי' רנג, א-ב)

שיטת ר"י ורש"י והרא"ש (וכ"כ בתור י"א בשו"ע סעיף א, ובהגה שם כתב שכן נהגו¹⁴)

המקום		לסמוך לה				על גבה (וה"ה בתוכה – ביאור"ל כא: ד"ה "רק"י)		תנור לא משנה
חומר הבערה	קש וגבבא	גפת ועצים		קש וגבבא		גפת ועצים		לא משנה
מצב הגחלים	לא משנה	גרוף וקטום	אינו גרוף וקטום	לא משנה	גרוף וקטום	אינו גרוף וקטום	לא משנה	לא משנה
קידרא חייתא	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ב"י עמי נד)	
בשל מעט ואינו כמאב"ד ¹⁵	¹⁶ ?	?	?	מותר (ב"י) עמי נג ד"ה "ומעתה" שורה 7 בדיבור ¹⁷	מותר (ב"י) עמי נג ד"ה "ומעתה" שורה 7 בדיבור ¹⁸	אסור (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	אסור (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	
בשל כמאב"ד ¹⁵ ואינו מבושל כל צרכו	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ב"י עמי נד)
מצטמק ויפה לו	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)
מצטמק ורע לו	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)	מותר (ק"ו) ממ"ש הטור עמי (נז)

כופח כמו תנור וכמו כירה (עי' ב"י עמי נד)

השהה בשוגג או מזיד

רש"י ורמב"ם ושו"ע בסתם בסעיף א	גרסת בעיא א	פירוש בעיא א	גרסת בעיא ב	פירוש בעיא ב	פסק ההלכה
שכח קדרה ע"ג כירה ובשלה בשבת מהו? אסור בין בשוגג בין במזיד	שכח קדרה ע"ג כירה ובשלה בשבת מהו? אסור בין בשוגג בין במזיד	בשיל קצת ולא הגיע לכל צרכו	גרסת בעיא ב	פירוש בעיא ב	פסק ההלכה
רש"י ורמב"ם ושו"ע בסתם בסעיף א	שכח קדרה ע"ג כירה ובשלה בשבת מהו? אסור בין בשוגג בין במזיד	בשיל קצת ולא הגיע למאב"ד	גרסת בעיא ב	פירוש בעיא ב	פסק ההלכה
מרדכי ותירוצו בתוס' ²¹	שכח קדרה ע"ג כירה ובשלה בשבת מהו? אסור בין בשוגג בין במזיד	בשיל קצת ולא הגיע למאב"ד	גרסת בעיא ב	פירוש בעיא ב	פסק ההלכה
רא"ש וטור	שכח קדרה ע"ג כירה ובשלה בשבת מהו? אסור בין בשוגג בין במזיד	בשיל קצת ולא הגיע למאב"ד	גרסת בעיא ב	פירוש בעיא ב	פסק ההלכה
ראב"ד	שכח קדרה ע"ג כירה ובשלה בשבת מהו? אסור בין בשוגג בין במזיד	בשיל קצת ולא הגיע למאב"ד	גרסת בעיא ב	פירוש בעיא ב	פסק ההלכה

¹⁴ ועי' ספר הלכה שנונה עמי' טו בהערה שהביא שדעת החזו"א שניתן לנהוג כן לכתחילה

¹⁵ בהגדרת מאב"ד (מאכל בן דרוסא) עי' ב"י עמי' נד ד"ה "ומ"ש רבינו"

¹⁶ לגבי 3 המקרים האלה כדאי לעיין בטבלת הסיכום ב"אליבא דהלכתא"

¹⁷ ועי' ביאורו"ל דף כא: ד"ה "אלא כשהתחיל" שבהתבשל קצת ואינו כמאב"ד יש אומרים שאין מועיל גרופה וקטומה (וצ"ע האם גם בקש וגבבא הם מחמירים)

¹⁸ וכך משמע בטור – עיין דרישה ו, והב"ח אות ה ד"ה "וכתב הב"י" מתיר

¹⁹ והב"ח אות ה ד"ה "וכתב הב"י" מתיר

²⁰ ועיין ב"י עמי' נד ד"ה "וכתב" שהר"ה סובר שאף שהלכה כחנניא מ"מ במקרה זה אם מצטמק ויפה לו אסור

²¹ ועי' ט"ז ג שאומר שלחלכה אין התוס' סוברים כן

טבלאות סיכום לדיני השהיה וחזרה (טושי"ע סי' רנג, א-ב)

דיני חזרה

היכן שאסור להחזיר, אסור גם כשבושל כמאב"ד או כשבושל כל צרכו ומצטמק ורע לו אא"כ מפורש אחרת²²
וכמו כן כשמותר זה אף כשמצטמק ויפ"ל (ביאור"ל דף כב. ד"ה "מותר להחזירה")

על גביו ²³			
תנור ²⁴	כירה שאינה גרופה וקטומה	כירה גרופה וקטומה	
<p>אסור (טור עמ' סה)²⁶</p> <p>וי"א מותר (על פי ב"י עמ' סד ד"ה "ומ"ש לא" בשם רמב"ם, רש"י, ר"ן ומנהג העולם)²⁷</p> <p>בלי תנאי החזרה (ראה משבצת מימין)</p>	<p>מותר (טור עמ' סה)</p> <p>בלי תנאי החזרה (ראה משבצת מימין)</p>	<p>לכאורה מותר (ק"ו מהמשבצת מתחת)</p> <p>בלי תנאי החזרה (דאל"כ מה הגבול בין החזרה לשהיה – ע"י תוס' לו: ד"ה "וב"ה")</p>	<p>להחזירו בזמן שאילו היה קר היה מתחמם לפני שבת²⁵</p>
<p>אסור (טור עמ' סה)</p> <p>וי"א מותר (על פי ב"י עמ' סד ד"ה "ומ"ש לא" בשם רמב"ם, רש"י, ר"ן ומנהג העולם)³¹ וצ"ע האם צריך תנאי החזרה³²</p>	<p>וי"א אסור (טור עמ' סד)</p> <p>דוקא כשכבר התבשל (טור עמ' סה)²⁹ והסבירו התוס' שכל האיסור הוא רק בנטל מתנור שעתיד להחזיר בו לשהיה ולא בתנור שעתיד להחזיר בו להטמנה (ב"י ריש עמ' סה)</p> <p>וי"א מותר (ב"י עמ' סד ד"ה "ומ"ש לא" בשם רמב"ם, רש"י, ר"ן ומנהג העולם) וצ"ע האם צריך תנאי החזרה³⁰</p>	<p>לכאורה מותר (ק"ו מהמשבצת מתחת) וצ"ע האם צריך תנאי החזרה²⁸</p>	<p>להחזירו בזמן שאילו היה קר יכול להתחמם עד שבת</p>
<p>אסור (טור עמ' סה)</p>	<p>אסור (טור עמ' סד)</p> <p>ואפילו מצטמק ורע לו (ב"י ריש עמ' סד)</p>	<p>מותר אם מתקיימים תנאי החזרה: רותחת ובידו ודעתו להחזיר (טור עמ' סב-סג)</p> <p>והר"ן פוסק³⁴ (הובא בב"י עמ' סג ד"ה "כתב הר"ן") שאם נטילת הקדרה הייתה בשבת אין צריך כל התנאים (אלא מספיק שתהיה רותחת) ודרכי משה שם (אות ד') סמך עליו³⁵</p> <p>אך בב"י נראה שחלק על הר"ן (ב"י עמ' סג ד"ה "כתב הר"ן", וכן ראה ב"י בעמ' סח אות ב(ב)ה(ב) שנראה שחולק עליו למעשה)</p>	<p>להחזירו בשבת עצמה³³</p>

כופח אם הוסק בגפת ועצים דינו כתנור ואם בקש וגבבא דינו ככירה שהוסקה בגפת ועצים (טור עמ' סו)³⁶

עבר והחזיר

²² ע"י מג"א יג

²³ לגבי סמיכה בשבת ע"י ב"י עמ' סו ד"ה "כתב הרמב"ם"²³ ולגבי סמיכה מבע"י ע"י ב"י עמ' סה ד"ה "כתבו התוספות" וראה מג"א ס"ק ה' שלשיטת רש"י ור"י מותר לסמוך בשבת אף כשאינה גרופה וקטומה, וראה משנ"ב טו וביאור"ל דף כ: ד"ה "מותר לסמוך לה" ולגבי סמיכה לתנור וכופח ראה בב"י עמ' סו ד"ה "כתב הרמב"ם"

²⁴ כשאסור בתנור זה כולל גם קידרא חייטא וגם מצטמק ורע לו (ב"י עמ' סו למעלה)

²⁵ כמובן שהכל מותנה בכך שהמצב של התבשיל יהיה על פי מה שמפורט בדיני שהיה

²⁶ מסתימת לשונו נראה שגם במקרה זה אסור וראה הגהות מהר"ל אות ו' שאומר כן אך צ"ע על זה אם כן מה הגבול בין שהיה להחזרה הרי הטור מתיר בתנור הכל חוץ מבשיל קצת ואינו כמאב"ד ואם כן גם כאן היה לו לומר שכל האיסור הוא דוקא אם בכניסת שבת יהיה התבשיל במצב הנ"ל

²⁷ לכאורה גם כאן יתירו

²⁸ וע"י ב"י ד"ה "כתוב בהגהות מרדכי" ובמאמר מרדכי (כרמי) ביאר שספקו הוא האם צריך תנאי חזרה גם מבע"י או שלא ולדינא נחלקו בזה הגר"א וקרנא נתנאל (כך אמר לי שמיר ולא מצא את מקומם) ופסק המשנ"ב ס"ק עב כגר"א לקולא

ולכאורה התנאי שתהיה רותחת אינו נצרך כאן כי טעמו של תנאי זה הוא בכדי שלא יהיה בזה ביטול כמ"ש הב"י ריש עמ' סב וכאן זה לא שייך אך ע"י מג"א ס"ק לו שאומר שמה שהקדרה צריכה להיות חמה הוא גם אחד מתנאי החזרה ולא רק משום ביטול

²⁹ ודאי שכל הכוונה שם היא רק לערב שבת אבל בליל שבת זה אסור מדאורייתא וזוהי הסיבה להתיר כי לא יבוא לעשות כן בשבת, ולפי"ז צ"ל שההיתר הוא אפילו בבושל כמאב"ד אלא שלא בושל כל צרכו (ראה בב"י עמ' סב באמצע העמוד בשם הטור בסי' שיח שכל שלא בושל כ"צ יש בו משום בישול)

והביאור למה לא חוששים כאן כמו כל החששות של שהייה הטמנה וחזרה שמא יחתה וכו' הוא משום שחוששים שכשהקדרה נמצאת כבר על האש יבוא בקלות לעשות פעולות מזרות בישול אבל לא חוששים שיבוא לכתחילה לעשות פעולת בישול היינו הנחת הקדרה על האש (וע"י פרישה יז)

אך ראה במג"א כז שיש דעות שגם זה אסור

ויש לציין שאם ע"י שיחזיר כמה זמן לפני שבת הקדרה בכניסת שבת תהיה מבושלת מקצת הדבר אסור מדין שהיה ואם תהיה מבושלת כמאב"ד הדבר תלוי במחלוקת רבנן וחנניא (ע"י משנ"ב ה' ומשנ"ב י')

³⁰ וע"י בהערה על המשבצת מימין בעניין זה

³¹ לכאורה גם כאן יתירו

³² וע"י בהערה על המשבצת מימין בעניין זה

³³ מדובר כאן דווקא שבושל כל צרכו או לפחות שבושל כמאב"ד (תלוי במחלוקת שהובאה בבית יוסף עמ' סב) דאל"כ אסור משום איסור בישול דאורייתא

³⁴ והוא מיקל כך דווקא לעניין גרופה וקטומה (ע"י משנ"ב סג)

³⁵ וראה מג"א לה בעניין האם גם התנאי של תוכה ולא על גבה הותר או שלא

³⁶ וראה בב"י עמ' נו בשורה רחבה 1 ובט"ז ס"ק ו

טבלאות סיכום לדיני השהיה וחזרה (טוש"ע ס"י רנג, א-ב)

ע"י ב"י עמ' סו אות א(ב)

הנחה לכתחילה

אסור בכל גיוני משום שנראה כמבשל (משנ"ב רנג ס"ק פז, פט) או שמא יחתה בגחלים (משנ"ב שיח ס"ק צח) חוץ מהדרכים שנתבארו בסעיף ה שנחשבים "אינם דרך בישול"